

po FSF-ju
Tina Bernik

»Idila ima neke elemente tega žanra, ker jih pač mora imeti. Temu se reče klasika, in če te klasike ne upoštevaš, je enako, kot da ne bi poznal zgodovine. Neupoštevanje neke klasike ali zgodovine pa se mi zdi največja napaka pri marsikaterem avtorju,« je ob svojem filmu, prvi pravi slovenski grozljivki, povedal njen režiser in scenarist Tomaž Gorkič, ki meni, da nosi tudi kakšno sporočilo.

Če smo se bali, da bomo dvajset let po Morani dobili novo Morano, je zdaj končno jasno, da **Idila** (2015) ni Morana 21. stoletja in da filmu Tomaža Gorkiča res lahko rečemo prva prava slovenska grozljivka. Ne samo zato, ker je dobila štiri vesne na Festivalu slovenskega filma, ampak tudi zato, ker glede na odziv gledalcev kaže, da bo v njej uživala celo kolosejevska publika. Gre torej za grozljivko, ki se zaveda pravil žanra in jim tudi zvesto sledi (zaradi česar se na drugi strani nikoli ne dvigne nad povprečje, kakor je to pred štirimi leti na primer uspelo **Koči v gozdu** Drewa Goddarda), hkrati pa tudi takšno, ki se ne jemlje pretirano resno in ki, tako Gorkič sam, ne odkriva tople vode. Slednje je jasno vidno tako v konfliktu urbanega in ruralnega, ki se srečata med fotogeničnimi slovenskimi gorami, kot v močni temnolasi glavni junakinji, kakršne v horor filmih praviloma preživijo vsaj do naslednjega nadaljevanja, če ne še dlje. A nič manj niso žanrska pravila izpolnjena ob stereotipni vreščeci blondinki, za katero si v vsaki grozljivki želimo, da bi čim hitreje umrla, in v mutiranih hribovskih hilbilijih počasne pameti, ki živijo samo zato, da morijo mestne snobe. Kri šprica, a bi lahko špricala še bolj, predvsem pa z večjim učinkom na gledalca,

Ni vse idilično, kar se sveti

če bi Gorkič v 83-minutnem filmu pristrigel kako pretirano razvlečeno sceno, ki ubije vsakršen suspenz. Bolj pa bi nas prestrašil (ali, če hočete, nasmejaj) tudi, če bi se odpovedal neumestnemu karikiranju likov, na primer histeričnemu smehu hribovcev med prodajo žganja, in nekoliko več ali vsaj toliko pozornosti kot scenografiji (Gregor Nartnik), fotografiji (Nejc Saje) in uvodni špici namenil še dialogom.

Z elementi žanra, pa tudi s kakšnim sporočilom

A pustimo, kaj bi bilo, če bi bilo, saj je Gorkič, kot je videti, izpolnil to, kar je želel – posneti film za gledalce. »Mene bolj zanima, ali bo to ljudem všeč, ker filma nisem delal sam zase in zato, da bi se trkal po prsih, ampak zato, da ga ljudje vidijo. Konec koncev je vsak film narejen zato, da ga vidi čim več ljudi. Ali jim bo všeč ali ne, pa ne vem, ker sem že izgubil občutek. Film sem gledal že tolikokrat, da ne vem več, ali je to to ali ni. Vsak, ki se ukvarja z neko umetnostjo in izdelek stotisočkrat obrne, izgubi občutek zanj. A sodeč po odzivih bi rekel, da je kar v redu,« je Gorkič razmišljal po projekciji na Grossmannovem festivalu fantastičnega filma in vina. Ali bodo temu pritrile tudi številke, pa bo pokazal šele obisk

v kinodvoranah. *Idila* je po osmih žanrskih kratkih filmih (*Zadovoljstvo, Sendvič, Žrtev, Zeleni dim, Dvigalo, Veriga mesa, Med tabo, mano in bogom, Sekvenca smrti*), zaradi katerih je v zadnjih desetih letih prišel na radar poznavalske filmske srenje, Gorkičev prvi celovečerec. Da je *Idila* tudi prva slovenska grozljivka, pa, kot pravi, ni povzročalo pritiska, enako kot *Idile* ne dojema le kot film, ki bo vseč zgolj fanom horor žanra oziroma *slasherjev*: »Ima neke elemente tega žanra, ker jih pač mora imeti. Jaz tukaj ne odkrivam tople vode. Temu se reče klasika, in če te klasike ne upoštevaš, je enako, kot da ne bi poznal zgodovine. Neupoštevanje klasike ali zgodovine pa se mi zdi največja napaka pri marsikaterem avtorju. Izhodiščna točka pri filmu je seveda, da prihaja iz žanra, se mi pa zdi, da ta film lahko gleda tudi človek, ki ne pozna grozljivk, saj ima tudi druge elemente. Osebnost se mi zdi, da v filmu ni toliko krvi, nekomu drugemu pa je veliko preveč. Meni je še vedno zanimivo, da tega ne bi gledali samo fani grozljivk, ampak se ta žanr mogoče lahko približa tudi drugim, na primer tistim, ki večinoma gledajo komedije in druge žanre. Še vedno se mi zdi, da ima film tudi kakšno drugo sporočilo od tega, da nekomu odsekajo glavo.« Denimo to, da kljub enakopravnosti, ki je značilna za moderni čas, še vedno prevladujejo moški. Zato v njegovi *Idili* vlada ženska: »Ne zdi se mi recimo v redu, da greš na menedžerski sestanek in so tam samo moški. In tudi ne, da se ženske vedno prikazuje kot nekakšen seksualni objekt in predmet poželenja. Sam imam ogromno ženskih prijateljic in sodelavk, ki so ljudje tako kot moški, ampak žal naša družba tega ne razume. Če greva malo ven s tega obljudenega območja, je ženska še vedno samo v kuhinji ali v pralnici, zato je v *Idili* prikazana na malo drugačen način.«

Idilično okolje, strašna maska

V *Idili* pa drugače ni prikazana samo ženska, ampak tudi okolje, v katerem se dogajajo grozljive stvari. Scena je glede na to, da smo v grozljivkah vajeni teme in grozeče narave, s svojo sončnostjo in navideznim optimizmom, ki ju je Gorkič našel okoli Jezerskega, Tolmina, Bovca, pa tudi Ljubljane in Medvod, prava osvežitev za horor žanr. Seveda ne gre za naključje. »To sem naredil namenoma, da je čim bolj tako, kot da bi se tam snemala Sneguljčica. Zdi se mi zanimivo, da

imajo ljudje tam, kjer se počutijo najbolj sproščene, največje težave. Ti imaš neko lepo okolje, v resnici pa je malo drugače. Dejansko je tako, da greš lahko v hosto in dobiš klopa, pa imaš zaradi tega lahko hude težave,« idilično okolje utemeljuje Gorkič, ki je, tako kot v primeru svetle scene, ves čas vedel tudi, kaj hoče od uvodne špice, ki je nastala iz starih anatomskih knjig: »V Nuku (Narodna univerzitetna knjižnica, op. a.) so imeli razstavo anatomskih knjig, skic, starih 300, 400 let, in smo se zmenili, da so nam dovolili uporabo. Najprej smo te stvari hoteli kupiti, ampak jih je zelo težko dobiti, potem pa smo jih dobili prek njih.« In tako kot ni mogoče spregledati uvodne špice, s katero Gorkič prek starih anatomskih skic pri gledalcu (z nizkimi stroški) povzroči občutek dodelanosti in inovativnosti, tako v filmu ne moremo mimo maske, zaradi katere sta igralca Jurij Drevenšek in Lotos Vincenc Šparovec kot Vintlr in Francl, gonilni sili spopada podeželja z mestom, tako rekoč neprepoznava. Maska je veliko dela zahtevala v postprodukciji, ki je trajala skoraj eno leto, od lanskega oktobra do maja letos. Bila pa je fizično naporna tudi za igralce. »Snemanje je bilo najtežje za Lotosa in Jurija. Za lik Francla so v maski potrebovali tri ure, za Vintlrja pa štiri. Poleg tega smo snemali, ko je bilo vroče, maska pa po osmih urah začne razpadati. Če smo imeli dispozicijo ob sedmih zjutraj, je Lotos moral biti v maski ob treh,« je napore med snemanjem filma opisal Gorkič. Niso bili edini. Kaskaderka, ki je v zahtevnejših prizorih nadomeščala Nino Ivanišin, nosilko glavne vloge, fotomodela Zine, si je na snemanju na primer zlomila nogo. Lotos Vincenc Šparovec, ki je kot vojak, športnik in nekdanji mornar vajen fizičnih prijemov, je svoje scene obvladal sam, drugi, denimo v vlogi svetlolaske Mie izstopajoča Nika Rozman in Sebastian Cavazza kot fotograf Blitzc, pa do akrobacij po sili horor razmer sploh niso prišli.

Priprave s Predatorjem

Gorkič je z ekipo snemal po 12 ur na dan in film posnel v 19 dneh, kar je približno tri minute in pol filma na dan: »Nekaterih stvari si ne moreš privoščiti in moraš sklepati kompromise. Upam, da se filmu ne vidi, da je bil poceni,« pravi, ob tem pa omeni veliko prostovoljnega dela in to, da je ogromno ljudi sodelovalo le za tretjino honorarja: »Saj ni vse v denarju, stvar je v tem, kako jo znaš zapakirati. Midva lahko posnameva film o najinem pogovoru za mizo, ni vse samo v efektnih in eksplozijah.« Imamo pa v *Idili* namesto eksplozij špricanje krvi pod orodji hribovcev, ki jim je možgane skisalo s človeškimi primesi zvarjeno žganje, in meščank, ki, ko vrag vzame šalo, udarijo nazaj. Seveda po scenariju in navodilih Gorkiča, sicer ljubitelja *Stvora* Johna Carpenterja (*The Thing*, 1982) in režiserja, ki je ekipo na snemanje v gozdu pripravljaj z gledanjem *Predatorja* Johna McTiernana (*Predator*, 1987), »ker je tam zalo veliko džungle in je bilo nekaj primerov, kako je treba te stvari narediti.« »Jaz bom rekel tako: primerjati se je treba s tistimi, ki so dobri,« konča pogovor Gorkič, s producentom Zoranom Dževerdanovičem iz Blade produkcije po novem tudi lastnik vesne za najboljši film. Trenutno že pripravlja nov, kratki film *Apoptoza*, znanstvenofantastični triler, ki bo »spet imel ogromno zastoj stvari in ga je prav tako financiral Slovenski filmski center«. Še prej pa bo, tako kot mi, opazoval, kaj se bo po Sloveniji in drugih državah bivše Juge dogajalo z njegovo *Idilo*.